

บทที่ 5

บทสรุป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างและพัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ คือ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่พึงประสงค์และเป็นจริง ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน 2) เพื่อสร้างและพัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน 3) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน 4) เพื่อประเมินหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน ซึ่งดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 4 ขั้นตอน โดยมีขอบเขตการวิจัยและวิธีการดำเนินการสรุปในภาพรวมดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำทางการกีฬาที่พึงประสงค์ โดยวิเคราะห์จากทฤษฎีและเอกสารวิชาการ จากนักวิชาการ จำนวน 19 คน โดยจัดข้อมูลตามแนวคิดของ Kotter ในการจำแนกคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬา 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ทักษะ 2) ด้านความคิด 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านแรงจูงใจ 5) ด้านบุคลิกภาพ 6) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และนำคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อที่จะศึกษาถึงภาวะผู้นำทางการกีฬาที่เป็นจริงของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน จำนวน 92 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา ประกอบด้วย 6 ชุดฝึกอบรม โดยนำคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่ควรปรับปรุง และควรให้ความสำคัญจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างหลักสูตรและชุดฝึกอบรมทางการกีฬา จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬากับนักศึกษาที่ผู้นำทางการกีฬาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยความสมัครใจ จำนวน 20 คน ใช้เวลาในการฝึกอบรม 4 วัน มีวิทยากรบรรยาย จำนวน 7 คน วิทยากรที่ไม่ได้บรรยายในหัวข้อนั้น ๆ จำนวน 3 คน จะเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมและผลการปฏิบัติงาน หลังจากการฝึกอบรมตามหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา ผู้วิจัยได้ประยุกต์รูปแบบการวิเคราะห์เชิงระบบ และศึกษาผลการประเมินจากวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน จำแนกตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ภาวะผู้นำทางการกีฬาที่พึงประสงค์ และภาวะผู้นำทางการกีฬาที่เป็นจริง ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน

1. สรุปผลการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการภาวะผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำ จากนักวิจัย 19 ท่าน และได้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีของ Kotter (1982) ซึ่งได้แบ่งคุณลักษณะภาวะผู้นำออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย คุณลักษณะทางด้านความรู้ ความคิด บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ อารมณ์ และแรงจูงใจ ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำจากเอกสาร สรุปได้ดังนี้

คุณลักษณะที่ดีของผู้นำด้านความรู้และทักษะ ที่สำคัญที่สุด คือ มีความรู้ในงานที่ปฏิบัติ มีความรู้กว้างขวาง มีทักษะในการบริหารจัดการ มีทักษะในการวางแผน ให้คำปรึกษา แนะนำสั่งสอน มีความทันสมัยในด้านเทคโนโลยี มีทักษะในการทำงาน ถ่ายทอดความรู้ได้ดี และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ตามลำดับ

คุณลักษณะที่ดีของผู้นำด้านความคิด ที่สำคัญที่สุด คือ มีความกล้าตัดสินใจ และมีความคิดสร้างสรรค์ รองลงไป คือ มีความเฉลียวฉลาด มีวิจารณ์ญาณ มีไหวพริบญญาดี มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล มีไหวพริบแก้ไขสถานการณ์ได้ดี มีสติปัญญาเหนือกว่าผู้อื่นในกลุ่ม แบ่งงานตามความสามารถ ตามลำดับ

คุณลักษณะที่ดีของผู้นำด้านอารมณ์ ที่สำคัญที่สุด คือ มีความมั่นคงทางอารมณ์ รองลงไปตามลำดับ คือ มีความอดทนอดกลั้น ควบคุมอารมณ์ได้ดี เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สนุกสนานร่าเริง มีอารมณ์ขัน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ตามลำดับ

คุณลักษณะที่ดีของผู้นำด้านแรงจูงใจ ที่สำคัญที่สุด คือ มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความทะเยอทะยาน รองลงไป คือ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น มีอุดมการณ์สูง มีแรงจูงใจในการทำงานสูง มุ่งมั่นที่จะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย จงรักภักดีต่อองค์กร ตามลำดับ

คุณลักษณะที่ดีของผู้นำด้านบุคลิกภาพ ที่สำคัญที่สุด คือ มีความกระตือรือร้น รองลงไป คือ มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ ตื่นตัวอยู่เสมอ มีรูปลักษณ์ที่ดี มีความขยันหมั่นเพียร มีความคล่องแคล่วว่องไว มีความน่าเชื่อถือ เสียสละไม่เห็นแก่ตัว ตามลำดับ

คุณลักษณะที่ดีของผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ ที่สำคัญที่สุด คือ มีความสามารถในการสื่อสาร มีศิลปะในการพูด รองลงไป คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความเป็นมิตร เข้าสังคมและปรับตัวได้ดี มีความสามารถในการจูงใจและชักนำผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เป็นที่พึ่งของผู้อื่น มีมารยาททางสังคม ตามลำดับ

2. สรุปผลการศึกษาภาวะผู้นำทางการกีฬาที่เป็นจริง ของนักศึกษาระดับ อุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน โดยใช้วิธีการสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางการกีฬาที่เป็นจริงของนักศึกษาที่เป็นผู้นำทางการกีฬาในระดับอุดมศึกษา พื้นที่เขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 14 สถาบันการศึกษา (ภาคผนวก ข) มีชมรมที่เกี่ยวข้องกับการกีฬารวม 117 ชมรม ขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Darwin Hendel (1977) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 ชมรม ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

- 2.1 ด้านความรู้ ทักษะ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2.2 ด้านความคิด อยู่ในระดับดี
- 2.3 ด้านอารมณ์ อยู่ในระดับดี
- 2.4 ด้านแรงจูงใจ อยู่ในระดับดี
- 2.5 ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับดี
- 2.6 ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับดี

จากผลการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่พึงประสงค์และคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่เป็นจริง ผู้วิจัยนำคุณลักษณะที่ควรปรับปรุง สำคัญและควรเพิ่มเติม มาเป็นจุดเน้นของเนื้อหาในหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา ดังปรากฏผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 2

ผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา

1. หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน (ตัวหลักสูตร) เป็นหลักสูตรที่มุ่งการพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาโดยเน้นเรื่องการพัฒนาความรู้ทักษะให้กับผู้นำทางการกีฬาในสถาบันอุดมศึกษา เช่น ประธานชมรมกีฬา รองประธานชมรมกีฬา ผู้ที่มีตำแหน่งต่างๆ ภายในชมรม ตลอดจนสมาชิกภายในชมรมกีฬา โดยการ

ฝึกให้นักศึกษาได้เรียนรู้การใช้ปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การฝึกปฏิบัติ ในแต่ละสถานการณ์อย่างเหมาะสม ใช้วิธีบูรณาการเทคนิควิธีการสอนหลากหลายผสมผสานกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการฝึกอบรมแต่ละครั้ง วิทยากรมีบทบาทสำคัญ คือ กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ การใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดปัญญา เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้คำแนะนำชี้แนะ ให้กำลังใจ การสรุปเนื้อหาในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง หลักสูตรนี้ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ สภาพปัญหาและความต้องการ หลักการของหลักสูตร เป้าหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตรและระยะเวลา วิธีการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. เอกสารประกอบการฝึกอบรม แบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 คู่มือ ประกอบด้วย 1) คู่มือสำหรับวิทยากร 2) คู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยส่วนที่ 2 เป็นชุดฝึกอบรม ประกอบด้วย 6 ชุดฝึกอบรม คือ 1) ชุดฝึกอบรมที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านความรู้ ทักษะ ได้แก่ คุณลักษณะที่ดีของผู้นำทางการกีฬา การบริหารจัดการกีฬา การวางแผนการจัดกิจกรรมกีฬา 2) ชุดฝึกอบรมที่ 2 การพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านความคิด ได้แก่ การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ทางเทคโนโลยีการกีฬา SWOT การพัฒนาทักษะการคิด 3) ชุดฝึกอบรมที่ 3 การพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านอารมณ์ ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ การจัดการกับอารมณ์ตนเอง 4) ชุดฝึกอบรมที่ 4 การพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านแรงจูงใจ ได้แก่ แรงจูงใจกับนักกีฬา เทคนิคของผู้นำทางการกีฬาในการสร้างแรงจูงใจ 5) ชุดฝึกอบรมที่ 5 การพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ การสร้างเสริมบุคลิกภาพ มารยาททางสังคม การวางท่าทางที่สง่างาม 6) ชุดฝึกอบรมที่ 6 การพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน การสร้างมนุษยสัมพันธ์ องค์ประกอบในแต่ละชุดฝึกอบรม ประกอบด้วย ลำดับที่ของชุดฝึกอบรม แผนการฝึกอบรม เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม แนวคิด จุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ สื่อ/อุปกรณ์ เอกสารประกอบการฝึกอบรม ใบงาน สำหรับคู่มือวิทยากรจะมี เพิ่มเติมในส่วนของการประเมินผลและเฉลยใบงาน นอกจากนี้ยังมีแบบประเมินหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬาสำหรับวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม อีก 2 ฉบับ โดยแบบประเมินของวิทยากร ประกอบด้วย แบบประเมินพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และแบบประเมินผลการปฏิบัติงาน และแบบประเมินของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประกอบด้วย แบบประเมินผลหัวข้อการอบรม และแบบประเมินผลการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมภายหลังเข้ารับการฝึกอบรม

ผลการประเมินหลักสูตรและชุดฝึกอบรมดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏว่า หลักสูตร และชุดฝึกอบรม มีความเหมาะสมสอดคล้องกันขององค์ประกอบต่างๆ ในระดับใช้ได้ มีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขคำที่พิมพ์ผิดและสำนวนภาษาต่างๆ ที่ใช้ในการเขียนหลักสูตรและชุดฝึกอบรมฯ ปรับกิจกรรมบางอย่างให้เหมาะสม ปรับลดและเพิ่มเนื้อหาในเอกสารประกอบการสอนให้เหมาะสม ปรับแบบประเมินให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ปรับลดเวลาในบางแผนการฝึกอบรม เพิ่มแผนการฝึกอบรมในบางชุดฝึกอบรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์มากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาประมวลสรุป และปรับปรุงแก้ไขตัวหลักสูตรและชุดฝึกอบรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

หลังจากสร้างและพัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบนแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่เป็นสมาชิกชมรมกีฬาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 3

ผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 3 การทดลองการใช้หลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรและชุดฝึกอบรมที่แก้ไขเสร็จแล้ว ไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่เป็นนักกีฬา สังกัดชมรมกีฬา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 20 คน มีวิทยากร 7 คน เป็นผู้ฝึกอบรม และมีวิทยากร 3 คน เป็นผู้ประเมินพฤติกรรมและผลการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกกิจกรรม และวันสุดท้ายของการฝึกอบรมผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบประเมินผลการฝึกอบรม ได้ผลการประเมินดังนี้

1. ผลการประเมินพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยดี ในทุกชุดฝึกอบรมและทุกแผนการฝึกอบรม เมื่อแยกการประเมินพฤติกรรมเป็นรายบุคคล พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับดี

2. ผลการประเมินการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยดี เมื่อแยกเป็นรายแผนการฝึกอบรม พบว่า ชุดฝึกอบรมที่ 2 แผนการฝึกอบรมที่ 1, ชุดฝึกอบรมที่ 3 แผนการฝึกอบรมที่ 2, ชุดฝึกอบรมที่ 5 แผนการฝึกอบรมที่ 1, ชุดฝึกอบรมที่ 6 แผนการฝึกอบรมที่ 1 อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยดีเยี่ยม นอกนั้นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยดี เมื่อแยกวิเคราะห์เป็นรายบุคคล พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ดี

ผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 4 การประเมินหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา

ผลการประเมินหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬาค้างนี้ เพื่อต้องการทราบปัจจัยนำเข้า (Input) การประเมินกระบวนการ (Process) และการประเมินผลผลิต (Output) สรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า (Input)

1.1 ผลการประเมินด้านคุณลักษณะของวิทยากร ในการสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรมให้น่าสนใจ อยู่ในเกณฑ์ดี ทุกชุดฝึกอบรมและทุกแผนการฝึกอบรม

1.2 ผลการประเมินหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬาในแต่ละแผนการฝึกอบรม ทุกชุดฝึกอบรมและทุกแผนการฝึกอบรม อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยดี ทั้งในเรื่อง ความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมมีความน่าสนใจ กิจกรรมที่ใช้มีความเหมาะสม การบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ความทันสมัยของกิจกรรม และความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในกิจกรรม

2. ผลการประเมินกระบวนการ (Process)

2.1 ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ โดยการประเมินการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรม สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้มากกว่าก่อนการฝึกอบรมทุกชุดฝึกอบรมและทุกแผนการฝึกอบรม และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกชุดฝึกอบรม

2.2 ผลการประเมินความสามารถของวิทยากรในการสอนครบถ้วนตามสาระสำคัญของหลักสูตรให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม และความชัดเจนในการตอบคำถามชัดเจนและตรงประเด็นของวิทยากร อยู่ในเกณฑ์ดี ทุกชุดฝึกอบรมและทุกแผนการฝึกอบรม

3. ผลการประเมินผลผลิต (Output)

3.1 ผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอบรมหลังเข้ารับการฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ผู้รับการฝึกอบรมได้ประโยชน์จากการฝึกอบรมตามลำดับในเรื่อง การได้ฝึกปฏิบัติในการเป็นผู้นำ ได้สัมพันธ์ภาพและเพื่อนใหม่ ได้รับความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ได้สังคมการกีฬามากขึ้น นำไปประยุกต์ใช้ในการเรียน การทำงาน และการเล่นกีฬา ปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง ได้รับความรู้ใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น ฝึกการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ได้แนวทางในการหาทางแก้ปัญหา รู้วิธีการในการจัดการกับอารมณ์ตนเอง ฝึกใช้ความคิดให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สำหรับข้อควรปรับปรุงทางผู้วิจัยได้เรียบเรียงรวมไว้ในข้อ

3.2.2

3.2 ผลการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกหลังการจบหลักสูตร

3.2.1 ในส่วนที่เป็นข้อดี เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความน่าสนใจ ชัดเจน เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจและมีความหลากหลาย การเข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งในการเรียน การเล่นกีฬา และใช้ในการประกอบการทำงานในอนาคต การสอนของวิทยากรมีความหลากหลายและเข้าใจผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีการเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เกิดความสนุกสนานและเป็นกันเอง เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมเหมาะสมดี สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมเหมาะสมดี เพราะมีความหลากหลายและน่าสนใจ ส่วนใหญ่พึงพอใจต่อสถานที่ที่ใช้ในการฝึกอบรม จัดอาหารว่างและอาหารกลางวันได้ดีมาก การวัดและประเมินผลดีมากเพราะมีการประเมินที่หลากหลาย ใช้ผู้ประเมินหลายคน

3.2.2 ในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะ ไม่เข้าใจเนื้อหาบางเรื่องเพราะยากเกินไปต้องเพิ่มเวลาในการฝึกอบรมให้มากขึ้น การสอนในภาคบรรยายของวิทยากรไม่ตรงตามเอกสารประกอบการฝึกอบรม เนื้อหาบางเรื่องให้ความสำคัญน้อยเกินไปควรเพิ่มระยะเวลาในการฝึกอบรม

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยเสนอตามลำดับขั้นของการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้.

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางการกีฬาที่พึงประสงค์ ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน พบว่า ผู้นำที่ประสบผลสำเร็จมีลักษณะ 6 ประการ ประกอบด้วย 1) ลักษณะด้านแรงจูงใจ 2) ลักษณะด้านอารมณ์ 3) ลักษณะด้านความคิด 4) ลักษณะด้านบุคลิกภาพ 5) ลักษณะด้านความรู้ 6) ลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ เทียนศรี (2544) ได้ศึกษาเรื่อง การนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า มีคุณลักษณะผู้นำ 3 ด้าน ที่เหมือนกัน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านบุคลิกภาพ และได้ทำการหาความถี่คุณลักษณะของภาวะผู้นำที่ดีจากนักวิจัย 19 ท่าน คุณลักษณะที่ดีของผู้นำด้านความรู้ทักษะที่สำคัญที่สุดคือ ต้องมีความรู้ในงานที่ปฏิบัติและมีความรู้กว้างขวาง คุณลักษณะที่ดีของผู้นำด้านความคิดที่สำคัญที่สุดคือ กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ นิติมา เทียนทอง (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในทศวรรษหน้า พบว่า ผู้นำต้องมีเป็นผู้ที่มีความฉลาด และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล คุณลักษณะที่ดีของผู้นำด้านอารมณ์ ที่สำคัญที่สุด คือ มีความมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่ง สำราญ กำจัดภัย (2546) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการจัดการกับตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับนักกีฬา

ในระดับเยาวชนได้ คุณลักษณะที่ดีของผู้นำด้านแรงจูงใจ ที่สำคัญที่สุด คือ มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความทะเยอทะยาน คุณลักษณะที่ดีของผู้นำด้านบุคลิกภาพ ที่สำคัญที่สุด คือ มีความกระตือรือร้น คุณลักษณะที่ดีของผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ ที่สำคัญที่สุด คือ มีความสามารถในการสื่อสาร มีศิลปะในการพูด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล จันทรภักดี (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง ศึกษาธิการ โดยใช้กระบวนการหลักสูตร พบว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของเยาวชน คือ เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร

2. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางการกีฬาที่เป็นจริง ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านความความคิด อารมณ์ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ อยู่ในระดับดี ส่วนคุณลักษณะด้านความรู้ทักษะอยู่ในระดับปานกลาง จึงได้นำความรู้และทักษะในเน้นในหลักสูตร ดังนี้

2.1 คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านรู้ทักษะอยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาควรปรับปรุงเรื่องทักษะความสามารถทางการกีฬา ซึ่งประกอบด้วย ทักษะในการบริหารจัดการ ประสบการณ์ในการเป็นผู้นำ ความรู้ในกีฬาที่ตนเองเล่น และความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา จากการสัมภาษณ์บุคลากรทางการกีฬาของสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ กล่าวว่า ทางสถาบันไม่เคยจัดอบรมให้ความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาแก่นักกีฬาหรือประธานชมรมกีฬาได้เลย บางสถาบันถ้าชมรมกีฬาใดไม่ได้เหรียญการแข่งขันหรือไม่มีผลงานทางการกีฬาจะดั่งงบประมาณในปีถัดไปน้อยลง การวางแผนการจัดการภายในชมรมกีฬามักจะเลียนแบบรุ่นพี่ หรือโครงการเดิมของรุ่นพี่ ผู้วิจัยจึงนำเนื้อหาในเรื่อง การบริหารจัดการกีฬา การวางแผนการจัดกิจกรรมกีฬา การวางแผนการฝึกซ้อมและการแข่งขัน วิทยาศาสตร์การกีฬา บรรจุไว้ในชุดฝึกอบรมที่ 1

2.2 คุณลักษณะผู้นำทางการกีฬาด้านความคิดโดยรวมอยู่ในระดับดี แต่มีคุณลักษณะผู้นำบางส่วนที่อยู่ในระดับน้อย ปานกลาง ซึ่งนักศึกษาควรได้รับการปรับปรุง ได้แก่ ความมีเหตุผล ความเฉลียวฉลาด การคิดหาวิธีการทำงานใหม่ๆ กล้าตัดสินใจไม่โลเล ไหวพริบในการแก้ไขสถานการณ์ จากการสัมภาษณ์บุคลากรทางการกีฬา พบว่า ทางสถาบันไม่เคยจัดอบรมวิทยาศาสตร์การกีฬาให้นักกีฬาทำให้นักกีฬาไม่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์การกีฬาที่จะไปพัฒนาความคิด ผู้วิจัยได้บรรจุเนื้อหาในชุดฝึกอบรมที่ 2 เรื่อง การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ทางเทคโนโลยีการกีฬาเพื่อฝึกความคิดสร้างสรรค์ การวิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis การประยุกต์สิ่งของที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ในการฝึกซ้อมกีฬา และการพัฒนาทักษะการคิด

2.3 คุณลักษณะผู้นำทางการกีฬาด้านอารมณ์ที่ควรปรับปรุง ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ การมีอารมณ์ขัน สมานิในการทำงาน และความมั่นคงทางอารมณ์ จากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในการแข่งขัน เช่น กีฬาฟุตบอล นักกีฬาไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ทำให้เกิดการชกต่อยกันในสนามแข่งขัน การควบคุมอารมณ์ไม่ได้ในการแข่งขันทำให้เกิดผลเสียต่อตนเองและทีม อาจทำให้พ่ายแพ้ในการแข่งขันได้ ผู้วิจัยได้บรรจุเนื้อหาในเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์โดยการให้วิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์ของตนเองและการจัดการกับอารมณ์ไว้ในชุดฝึกอบรมที่ 3

2.4 คุณลักษณะผู้นำทางการกีฬาด้านแรงจูงใจที่ควรปรับปรุง ได้แก่ รักความก้าวหน้า จิตวิญญาณในการเป็นนักกีฬา การมีอุดมการณ์สูง มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น แรงจูงใจมีความสำคัญต่อนักกีฬาเป็นอย่างมากเพราะถ้านักกีฬาผู้นั้นไม่มีแรงจูงใจในการแข่งขันแล้วไม่อาจส่งผลให้นักกีฬาผู้นั้นประสบความสำเร็จในการแข่งขันได้ ผู้วิจัยได้แก้ปัญหานี้โดยบรรจุเนื้อหาในการให้นักศึกษาเขียนเป้าหมายและความใฝ่ฝัน เป็นการสร้างอุดมการณ์ให้กับตัวเอง การฝึกเทคนิคในการสร้างแรงจูงใจ บรรจุไว้ในชุดฝึกอบรมที่ 4 คุณลักษณะ

2.5 คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพที่ควรปรับปรุง ได้แก่ ความกระตือรือร้น ความสุภาพอ่อนน้อมต่อมตน การมีบุคลิกภาพที่ดี ความซื่อสัตย์ เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ลอร์ด ดี แวนเดอร์ และ อัลลิเกอร์ (1986) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและความเป็นผู้นำพบว่า บุคลิกภาพอันได้แก่ ความฉลาด ความชอบมีอำนาจเหนือผู้อื่น มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งบุคลิกภาพเหล่านี้สามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้ ผู้วิจัยได้บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับ การเสริมสร้างบุคลิกภาพ มารยาททางสังคม การวางท่าทางที่สง่างามและการแต่งกาย ไว้ในชุดฝึกอบรมที่ 5

2.6 คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ควรปรับปรุง ได้แก่ การเป็นที่พึ่งของผู้อื่น การเจรจาต่อรอง การสร้างสรรค์สังคม และความเสียสละ ผู้วิจัยได้บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การเจรจาต่อรอง ไว้ในชุดฝึกอบรมที่ 6

3. ผลการพัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน ผู้วิจัยนำเสนอแยกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการเขียนหลักสูตรและชุดฝึกอบรม และผลการประเมินโครงสร้างหลักสูตรและชุดฝึกอบรม

3.1 การเขียนหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาผลสรุปของการวิจัยคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาที่เป็นจริงของนักศึกษาที่เป็นผู้นำทางการกีฬา ในสถาบันอุดมศึกษา เขต

ภาคเหนือตอนบน จำนวน 92 คน มากำหนดเป็นโครงร่างหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดในการจัดองค์ประกอบของหลักสูตรโดยศึกษาแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ ได้แก่ ไทเลอร์ (Tyler, 1949) ทาบา (Taba, 1962) และ เคอร์ (Kerr, 1968) อังใน ชูศรี ต้นพงศ์, 2541) นักวิชาการของไทย ได้แก่ สุมิตร คุณานุภกร (2523) และ บันลือ พฤกษ์วัน (2524) วิชัย ประสิทธิ์ภูมิเวช (2542) อังรัง บัวศรี (2532) สัจด์ อุทรานันท์ (2532) และ สำราญ กำจัดภัย (2546) สรุปแล้วแนวคิดของ สำราญ กำจัดภัย (2546) เป็นแนวคิดที่มีการกระจายองค์ประกอบมากที่สุด ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดนี้ในการสร้างองค์ประกอบของหลักสูตร 9 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพปัญหาและความต้องการ หลักการของหลักสูตร เป้าหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหลักสูตรและระยะเวลา วิธีการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การเรียนหลักสูตร ในส่วนของชุดฝึกอบรม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาสาระต่างๆ ของหลักสูตรมาขยายสู่การปฏิบัติจริงในระดับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยจัดทำเป็นชุดฝึกอบรม จำนวน 6 ชุด ในแต่ละชุดฝึกอบรมมีแผนการฝึกอบรม จำนวน 23 แผนการฝึกอบรม ใช้เวลา 4 วัน นำมาจัดทำเป็นเอกสารประกอบหลักสูตร โดยแยกเป็นคู่มือ 2 ฉบับ คือ คู่มือสำหรับวิทยากร และคู่มือสำหรับนักศึกษา องค์ประกอบของแผนการฝึกอบรม ประกอบด้วย ลำดับที่ของชุดฝึกอบรม แผนการฝึกอบรม เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม แนวคิด จุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ สื่อ/อุปกรณ์ เอกสารประกอบการฝึกอบรม ใบงาน และสรุปแผ่นใสประกอบการบรรยายในภาคผนวก สำหรับคู่มือวิทยากรจะมี การประเมินผลและเฉลยใบงาน นอกจากนี้ยังมี คู่มือการประเมินสำหรับวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยวิทยากรจะประเมินในส่วนของพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะประเมินหัวข้อการฝึกอบรม การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ความสามารถในการถ่ายทอดของวิทยากร และความพึงพอใจในการฝึกอบรม

3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมสอดคล้องกันขององค์ประกอบของหลักสูตรชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน (ในส่วนตัวหลักสูตร) และผลการประเมินความเหมาะสมสอดคล้องกันขององค์ประกอบของโครงร่างชุดฝึกอบรมในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬา สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นทุกรายการประเมินผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่ตั้งไว้ คือ 2.50 และผู้วิจัยได้ทำการแก้คำผิด ปรับสำนวนภาษาต่างๆ ที่ในการเขียนหลักสูตรและชุดฝึกอบรมฯ ปรับกิจกรรมบางอย่างให้เหมาะสม ปรับเนื้อหาในเอกสารประกอบการ

สอนให้เหมาะสม ปรับแบบประเมินให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ปรับเวลาในแผนการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์มากขึ้น ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ผลการทดลองการใช้หลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา

การทดลองใช้หลักสูตรและชุดฝึกอบรมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรไปใช้กับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน และทำการประเมินผลระหว่างการฝึกอบรม โดยผู้วิจัยได้ให้วิทยากร 3 ท่าน ที่ไม่ได้เป็นผู้บรรยายหรือฝึกปฏิบัติในแผนการฝึกอบรมนั้นๆ เป็นผู้ประเมินพฤติกรรมและผลการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (รายชื่อผู้ประเมินในแต่ละแผนการฝึกอบรมใน ภาคผนวก ข) ผลการประเมินพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยดีในทุกชุดฝึกอบรมและทุกแผนการฝึกอบรม เมื่อแยกการประเมินพฤติกรรมเป็นรายบุคคล พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับดี และผลการประเมินการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยดี แสดงว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี จากผลการประเมินอาจเป็นได้ว่าแผนการฝึกอบรมทุกแผนมีกิจกรรมและการฝึกปฏิบัติแทบทั้งหมด ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติตามกิจกรรมนั้นๆ สำหรับผลการปฏิบัติงานได้ประเมินเป็นรายบุคคลด้วย ผลปรากฏว่า มีเพียง 1 คน ที่มีผลปฏิบัติงานในระดับดีเยี่ยม ที่เหลืออยู่ในระดับดี และเมื่อแยกเป็นรายแผนการฝึกอบรม พบว่าทุกแผนการฝึกอบรมโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับดีทั้งหมด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้และให้ความร่วมมือกับวิทยากรในการปฏิบัติกิจกรรมได้เป็นอย่างดี และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬาไปในทางที่ดีขึ้น จากการอภิปรายผลร่วมกันกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม กล่าวว่า จะนำความรู้ที่ได้รับไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการกีฬา ซึ่งตรงกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติกรณ์ จงวิศาล (2543) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำนิสิตมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ พบว่า ผู้นำนิสิตที่ได้รับการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีเจตคติที่ดีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงหลังการฝึกอบรม มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผู้นำประเมินตนเอง และภาวะที่ผู้นำที่ผู้ร่วมงานประเมินผู้นำหลังสิ้นสุดการทดลองมากกว่าผู้นำนิสิตที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการประเมินหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬา

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ไม่ใช่เป็นการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร แต่เป็นการประเมินหลักสูตรในภาพรวมทั้งระบบในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงระบบ โดยมีการ

ประเมิน 3 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) การประเมินกระบวนการ (Process) และการประเมินผลผลิต (Output) ตามแนวคิดของ รัตนะ บัวสนธ์ (2543) ซึ่งกล่าวไว้ใน บทที่ 2 ข้อมูลนี้จะถูกนำไปใช้เป็นผลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อการทบทวนปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

5.1 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input)

ผลการประเมินด้านคุณลักษณะของวิทยากร ในการสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรมให้น่าสนใจ อยู่ในเกณฑ์ดี ทุกชุดฝึกอบรมและทุกแผนการฝึกอบรมผลจากการประเมิน แสดงให้เห็นว่าวิทยากรมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องเทคนิควิธีการสอน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อวิธีการสอนของวิทยากรเป็นอย่างมาก เพราะมีความหลากหลายและความเข้าใจ ไม่ว่าจะเป็นเกมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบและวาดภาพ การดึงความสนใจเข้าสู่บทเรียน การฝึกการโต้ตอบ การฝึกปฏิบัติต่างๆ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนได้ฝึกปฏิบัติเกือบทุกกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เกิดความสนุกสนานและเป็นกันเอง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำราญ กำจัดภัย (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการจัดการกับตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนพอใจอย่างมากต่อคุณลักษณะของครูผู้สอน กิจกรรมต่างๆ ของหลักสูตร ตลอดจนบรรยากาศในการเรียนรู้

ผลการประเมินหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬาในแต่ละแผนการฝึกอบรม ทุกชุดฝึกอบรมและทุกแผนการฝึกอบรม อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยดี สอดคล้องกับความความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องเนื้อหาสาระ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่าเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความน่าสนใจ ชัดเจน เนื้อหาสาระส่วนใหญ่เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม และความคิดเห็นในเรื่องกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจและมีความหลากหลายในหลายๆ เรื่อง

5.2 การประเมินกระบวนการ (Process)

ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ โดยการประเมินการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรม สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้มากกว่าก่อนการฝึกอบรมทุกชุดฝึกอบรมและทุกแผนการฝึกอบรม และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกชุดฝึกอบรม ซึ่งให้ผลทำนองเดียวกับผลการวิจัยของ ไพศาล จันทรภักดี (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้กระบวนการหลักสูตร

พบว่า การประเมินผลหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่เคยเข้ารับการฝึกปฏิบัติในเนื้อหาและกิจกรรมตามหลักสูตร จากการสำรวจความคิดเห็นจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า เนื้อหา มีประโยชน์นำไปใช้ได้ในชีวิตจริง และการเข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งในการเรียน การเล่นกีฬา และใช้ในการประกอบการทำงานในอนาคต

ผลการประเมินความสามารถของวิทยากรในการสอนครบถ้วนตามสาระสำคัญของหลักสูตรให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม และความชัดเจนในการตอบคำถามและตรงประเด็นของวิทยากร อยู่ในเกณฑ์ดี ทุกชุดฝึกอบรมและทุกแผนการฝึกอบรม แสดงให้เห็นว่าวิทยากรมีความเหมาะสม มีความรู้ความสามารถตรงกับเนื้อหาในแผนการฝึกอบรม ทำให้การดำเนินงานหรือการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้ และส่งผลต่อความรู้สึกและความพึงพอใจที่ดีของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล จันทรภักดี (2547) พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การจัดการอบรมประสบความสำเร็จ คือ ความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดวิชาของวิทยากร มากที่สุด

5.3 การประเมินผลผลิต (Output)

ผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอบรมหลังเข้ารับการฝึกอบรม ภาวะผู้นำทางการกีฬา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพึงพอใจมาก เป็นผลเนื่องมาจากเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความน่าสนใจ ชัดเจน เนื้อหาสาระส่วนใหญ่เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจและมีความหลากหลาย และความรู้ความสามารถของวิทยากรในการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีเทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายทำให้เกิดความเข้าใจ การสอนอย่างสนุกสนานและเป็นกันเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิทยากรส่วนใหญ่อายุยังไม่มาก คือ อยู่ในช่วง 20 ปลาย ๆ และ 30 ต้น ๆ ทำให้ช่วงอายุไม่ห่างจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมมากนัก

ผลการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกหลังการจบหลักสูตร ผู้วิจัยไม่ขอกล่าวถึงในส่วนที่ดีเพราะไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง ผู้วิจัยจะอภิปรายเฉพาะข้อเสนอแนะเท่านั้น คือ หลังจากผู้วิจัยได้ทราบข้อเสนอแนะจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องเนื้อหา มีความยากเกินไปผู้วิจัยได้เพิ่มเติมเนื้อหาในเอกสารประกอบการบรรยายเพื่อให้มีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นและปรับลดหรือเพิ่มเวลาในแผนการฝึกอบรมที่ได้รับการแนะนำ อีกทั้งลำดับเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกันมากขึ้น ในเรื่องของการบรรยายไม่ตรงกับเอกสารประกอบการฝึกอบรม เนื่องจากวิทยากรแต่ละท่านมีความรู้ความสามารถและมีเอกสารที่ใช้ในการบรรยายอยู่แล้ว ผู้วิจัย

จึงอนุญาตให้วิทยากรใช้เอกสารที่ทางวิทยากรจัดเตรียมมาเองเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ประโยชน์สูงสุด

ผลจากการสรุปข้อเสนอแนะจากแบบประเมินในเรื่องการประชาสัมพันธ์น้อยทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีจำนวนน้อย ทางผู้วิจัยขอชี้แจงว่า เนื่องจากช่วงเวลาการจัดฝึกอบรมดังกล่าวตรงกับช่วงการเรียนการสอนในภาคฤดูร้อนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และอยู่ในช่วงเดือนเมษายน ซึ่งมีวันหยุดยาวในเทศกาลสงกรานต์ ทำให้ยากในการติดต่อประสานงานกับทางชมรมกีฬา ทางผู้วิจัยจึงขอให้ทางงานกีฬา กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำหนังสือไปยังประธานชมรมกีฬาต่างๆ เพื่อเชิญชวนเข้าร่วมการฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางภารกิจกีฬา โดยไม่จำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม อีกทั้งช่วงวันเวลาที่ทำการจัดการฝึกอบรมตรงกับวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ทำให้มีผู้สนใจน้อยเพราะต้องการพักผ่อนและใช้เวลาว่างดังกล่าวในการอ่านหนังสือสอบ จากการสอบถามผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผู้ที่มีความสนใจอยากเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก แต่ไม่สามารถเข้าร่วมได้เพราะ ต้องเดินทางไปแข่งขันกีฬาชิงแชมป์แห่งประเทศไทย ตรงกับการเรียนการสอนนอกเวลาและการสอบเก็บคะแนนกลางภาคนอกเวลา นอกจากนี้นักศึกษาบางส่วนยังไม่กลับจากภูมิลำเนาเนื่องจากไปงานเทศกาลสงกรานต์ ทำรายงานเพื่อส่งอาจารย์ สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคในการจัดฝึกอบรม ทำให้มีผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมน้อย แต่ก็เพียงพอในการทดลองใช้หลักสูตรสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของนักศึกษาแต่ละชมรมกีฬามีน้อยเกินไป ทางผู้วิจัยจะได้ปรับเปลี่ยนกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละชมรมมากขึ้น และการสรุปเนื้อหาของวิทยากรที่กว้างเกินไป อาจแก้ไขได้โดยผู้วิจัยต้องสรุปเนื้อหาหลังจากวิทยากรบรรยายเสร็จแล้วในแต่ละแผนการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการให้หลักสูตรและชุดฝึกอบรม

1. หลักสูตรและชุดฝึกอบรมนี้เหมาะสำหรับนักศึกษาที่เป็นผู้นำหรือจะเป็นผู้นำทางภารกิจกีฬา ในระดับอุดมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน
2. ควรสนับสนุนให้มีการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อพัฒนานักศึกษาที่เป็นประธานชมรมกีฬาและนักศึกษาที่คาดว่าจะประธานชมรมกีฬาในปีถัดไป
3. การใช้หลักสูตรอาจวิเคราะห์จากข้อดีของภาวะผู้นำทางภารกิจกีฬาของนักศึกษาที่เป็นประธานชมรมกีฬาก่อน แล้วนำมาฝึกอบรมเฉพาะเรื่องก็ได้
4. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้นำหลักสูตรและชุดฝึกอบรมไปใช้

4.1 ศึกษาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมทั้งฉบับ เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดต่างๆ ในแต่ละองค์ประกอบ

4.2 ศึกษาคู่มือสำหรับวิทยากร เพื่อเป็นแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ศึกษาแผนการจัดฝึกอบรมแต่ละแผนให้ครบทุกแผนก่อนเริ่มปฏิบัติการสอน เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดต่างๆ ในแต่ละองค์ประกอบของแผนการฝึกอบรม

4.4 ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาที่ใช้สอนในแต่ละแผนการฝึกอบรมให้เข้าใจ หรืออาจศึกษาเพิ่มเติมได้จากเอกสาร ตำรา หนังสือ หรือบทความที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหานั้นๆ

4.5 ปรับเปลี่ยนเนื้อหาบางเรื่องให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4.6 วางแผนการจัดเตรียมสถานที่ ห้องสำหรับจัดฝึกอบรม การจัดสื่ออุปกรณ์ให้พร้อม ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

4.7 เตรียมสื่อการเรียนรู้ให้ครบตามที่ระบุไว้ในแต่ละแผนการฝึกอบรม สื่อบางอย่างอาจปรับเปลี่ยนได้ตามที่ผู้สอนเห็นสมควร

4.8 ควรจัดฝึกอบรมติดต่อกัน 4 ถึง 5 วัน ขึ้นอยู่กับผู้ให้นำหลักสูตรไปใช้ และยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

4.9 ควรสอนเรียงตามลำดับแผนการฝึกอบรมที่ระบุไว้ เพราะเนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ ได้จัดเรียงลำดับของหมวดเนื้อหา และทักษะที่จำเป็นก่อนหลัง

4.10 ผู้สอนควรมีการติดตามผลผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล โดยใช้การสังเกต การพูดคุย การสอบถามจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนอื่น ผลการปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรม

4.11 ควรจัดการฝึกอบรมในช่วงปิดภาคเรียน และไม่ตรงกับภาคเรียนฤดูร้อน หรือจัดในช่วงที่มีวันหยุดยาว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬาครั้งต่อไป ควรใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่น เช่น ผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน ผู้จัดการทีม นักกีฬา ผู้นำเยาวชนทางการกีฬา เป็นต้น เพราะการพัฒนาภาวะผู้นำทางการกีฬามีความจำเป็นอย่างมากในการที่จะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของการบริหารจัดการกีฬาให้เป็นสากลและบรรลุผลได้

2. ควรมีการติดตามผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำทางการกีฬาของนักศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อดูประสิทธิผลของหลักสูตร ต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำทางการกีฬา ในระยะยาว

3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการกีฬา